

„Ograniczenia wolności gospodarczej w Polsce”

W międzynarodowych porównaniach Polska oceniana jest jako kraj z umiarkowaną wolnością gospodarczą. Pod tym względem, w rankingach zajmujemy miejsce zaledwie w szóstej dziesiątce na świecie¹. Kluczowe, moim zdaniem, czynniki ograniczające swobodę gospodarczą w Polsce wymienilem i krótko opisałem poniżej.

Znaczna ekonomiczna rola państwa - Udział wydatków budżetowych do PKB wynosił w ostatnich latach 43-45%. Wynik ten należy do najwyższych wśród 12 nowych członków UE². Biorąc pod uwagę poziom rozwoju gospodarczego, wydatki publiczne w Polsce są obecnie o ok. 5-10% PKB za wysokie³. Duży udział wydatków państwa w PKB „wypycha” z rynku efektywniejsze prywatne podmioty gospodarcze. W dodatku, większość wydatków w Polsce ma charakter redystrybucyjny, a nie inwestycyjny. Wysokość i duża tzw. „sztywność” wydatków publicznych prowadzi do powstawania deficytu budżetowego, który, pojawiając się w Polsce rokrocznie, ma negatywne konsekwencje dla gospodarki, m.in. powoduje wzrost stopy procentowej, zwiększa przeszłe obciążenia podatkowe oraz zmniejsza ogólną stabilność makroekonomiczną.

Kolejnym ograniczeniem wolnego rynku są spółki, w których efektywną kontrolę sprawują politycy, czyli tzw. przedsiębiorstwa państwowe. Pomimo prywatyzacji, funkcjonuje ich w Polsce wciąż co najmniej kilkaset⁴. Spółki takie cieszą się preferencyjnym traktowaniem i mogą liczyć na nierynkowe przywileje, np. dotacje. Przykładowo spółka PKP PLK osiąga rokrocznie kilkaset milionowe straty, a PLL LOT wystąpił ostatnio do rządu o udzielenie pożyczki w wysokości 400 mln zł. Niedawno z kolei głośno było o rządowych planach przejęcia banku BZ WBK przez PKO BP. Była to decyzja polityczna, a kwestie rynkowe okazały się drugorzędne. Przedsiębiorstwa państwowe są generalnie mniej efektywne od ich rynkowych odpowiedników, a koszty ich funkcjonowania ponosi cała gospodarka.

---

¹ Polska zamuje miejsca 48, 55 i 57 na świecie w rankingach odpowiednio: Economic Freedom of the World Index 2012, Easiness of Doing Business Index 2013 oraz Index of Economic Freedom 2013

² Eurostat Database

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [dostęp 04.04.13]

³ P. Opala, A. Rzońca, Zeszyt FOR „Ile wolności gospodarczej”, str.31

http://www.for.org.pl/upload/File/zeszyty/Zeszyt_Ile_wolnosc_i_gospodarczej_Opala.pdf [dostęp 04.04.13]

⁴ Strona internetowa Ministerstwa Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej

http://nadzor.msp.gov.pl/palm/nad/177/Wykaz_spolek_z_udzialem_SP.html [dostęp 04.04.13]

Słaba egzekucja prawa - Od lat wskazuje się również na niewydolność polskiego sądownictwa. W Polsce średni czas oczekiwania na wyrok w sprawie egzekucji należności handlowych wynosi prawie 2 lata, czyli niemal 2 razy dłużej niż w Niemczech i Wielkiej Brytanii⁵. Sprawy o ogłoszenie upadłości toczą się jeszcze dłużej - średnio 3 lata, czyli 3-krotnie dłużej niż u naszych zachodnich sąsiadów. Ponadto, stopa odzysku dla wierzycieli w Polsce jest niska; wynosi jedynie 55% wobec blisko 80% w Niemczech i 90% w Wielkiej Brytanii⁶. Trudno mówić o dobrze funkcjonującej gospodarce wolnorynkowej, w której egzekwowanie prawa jest tak długotrwałe i kosztowne jak w Polsce.

Korupcja - Korupcja jest w Polsce istotnym problemem gospodarczym i społecznym. Prowadzi bowiem do nieoptymalnej alokacji zasobów rynkowych oraz podważa zaufanie obywateli do rządów prawa. The Heritage Foundation wskazuje na korupcję jako drugie największe ograniczenie swobody działalności w Polsce⁷. Bardzo przybliżone szacunki mówią o występowaniu w Polsce ok. 7 mln zachowań korupcyjnych w ciągu roku, a ich całkowity koszt ocenia się na ok. 1,5 mld zł (szacunki za 2006r.)⁸. Niestety jedynie niewielki odsetek przestępstw korupcyjnych udaje się ujawnić (9,700 udowodnionych przypadków w 2011 r.)⁹.

Zbyt rozbudowane regulacje - Według raportu Doing Business¹⁰ rejestracja firmy w Polsce jest droższa i trwa ok. 2-krotnie dłużej niż średnio w większości państw Europy Zachodniej. Rozpoczęcie budowy wymaga w Polsce aż 29 procedur i średnio zajmuje blisko rok wobec zaledwie 9 procedur i ok. 100 dni w Niemczech i Wielkiej Brytanii. Polski przedsiębiorca na rozliczeniach z państwem średnio spędza ponad 1,5 miesiąca rocznie i dokonuje 18 płatności różnych podatków. Dla porównania w Wielkiej Brytanii zajmuje to jedynie trzy tygodnie i wymaga 8 płatności.

---

⁵ Doing Business 2013, The World Bank, <http://www.doingbusiness.org/rankings>

⁶ ibidem

⁷ Index of Economic Freedom 2013, The Heritage Foundation, <http://www.heritage.org/index/explore> [dostęp 04.04.13]

⁸ M.Gurtowski, R. Sojak, „Opracowanie koncepcji szacowania społecznych i ekonomicznych kosztów zachowań korupcyjnych” str.31-34, <http://antykorupcja.edu.pl/index.php?mnu=12&app=docs&action=get&iid=14856>, [dostęp 04.04.13]

⁹ Mapa korupcji, Stan przestępczości korupcyjnej w Polsce w 2011, Centralne Biuro Antykorupcyjne http://www.cba.gov.pl/ftp/mp3/Mapa_Korupcji.pdf [dostęp 04.04.2013]

¹⁰ Doing Business 2013, The World Bank, <http://www.doingbusiness.org/rankings>

Sztywny rynek pracy - Rynek pracy w Polsce nie sprzyja gospodarce wolnorynkowej. Za mało elastyczne ocenia się chociażby przepisy dotyczące zatrudniania i zwalniania pracowników. Wynikiem tego jest ciągły wzrost liczby osób zatrudnionych na podstawie tzw. „umów śmieciowych” do ponad 1 mln w 2011r. Polska jest także liderem w UE pod względem liczby zawodów regulowanych. Ich lista obejmuje prawie 400 zawodów, dla porównania w Niemczech i Hiszpanii zawodów licencjonowanych jest ok. 150-170¹¹. Ponadto, silna pozycja i przywileje związków zawodowych ograniczają konkurencyjność przedsiębiorstw. Wymuszają one na rządzie m.in. podwyższenie płacy minimalnej i niepodnoszenie wieku emerytalnego. W dużych zakładach koszty funkcjonowania związków zawodowych ponosi pracodawca. Przykładowo grupa PKP wydaje rocznie ok. 25 mln zł na ich utrzymanie¹².

Idea wolności gospodarczej została wpisana do polskiej konstytucji jako podstawa ustroju gospodarczego. Jakikolwiek jej ograniczenia dopuszczalne są jedynie ze względu na ważny interes publiczny¹³. Powyższa analiza udowadnia jednak, iż wciąż pozostaje wiele do osiągnięcia w kwestii wolności gospodarczej w Polsce. Jest to o tyle istotne, iż badania empiryczne potwierdzają istnienie dodatniej korelacji pomiędzy poziomem wolności gospodarczej a poziomem rozwoju gospodarczego.

Krzysztof Osesik

k.osesik@gmail.com

---

¹¹ Forsal.pl, Długa lista zamkniętych zawodów - Polska jest liderem w UE
http://forsal.pl/artykuly/598879,dluga_lista_zamknietych_zawodow_polska_jest_liderem_w_ue.html#
[dostęp 04.04.13]

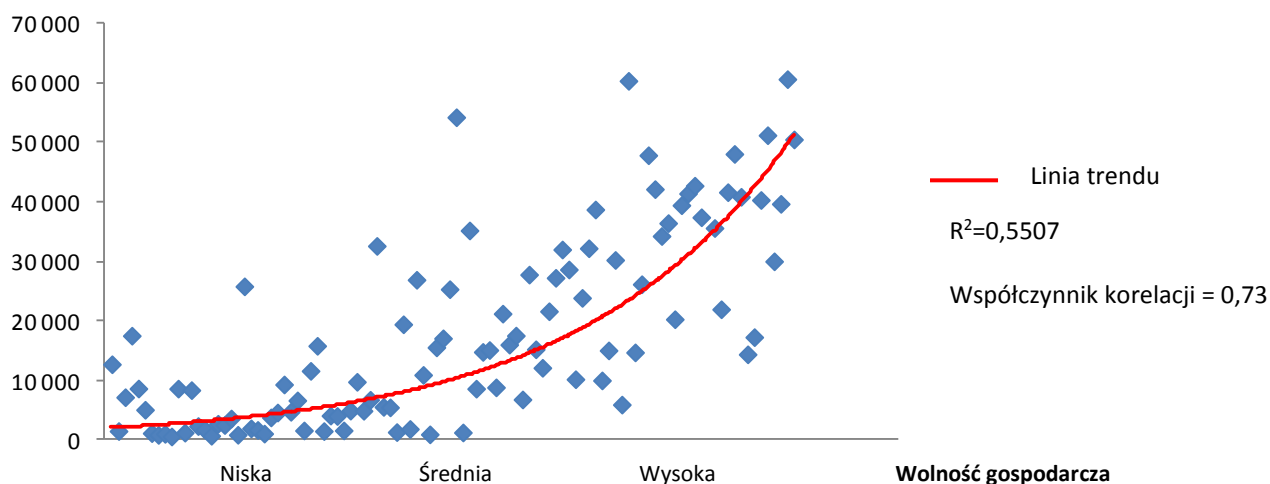
¹² Onet.pl, Ile kosztują związkowcy PKP ?To grube miliony,
<http://wiadomosci.onet.pl/kraj/ile-kosztuja-zwiazkowcy-pkp-to-grube-miliony,1,5315476,wiadomosc.html>
[dostęp 04.04.13]

¹³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Art. 20 – 22,
<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> [dostęp 04.04.13]

Poziom wolności gospodarczej a poziom PKB per capita

PKB per capita, \$

w wybranych krajach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Index of Economic Freedom 2013 oraz Banku Światowego

W artykule wykorzystano informacje z następujących publikacji i baz danych:

1. Economic Freedom of the World, Annual Report 2012, Fraser Institute
<http://www.freetheworld.com/2012/EFW2012-complete.pdf> [dostęp 04.04.2013]
2. Index of Economic Freedom 2013, The Heritage Foundation,
<http://www.heritage.org/index/explore> [dostęp 04.04.2013]
3. Doing Business 2013, The World Bank,
<http://www.doingbusiness.org/rankings> [dostęp 04.04.2013]
4. P. Opala, A. Rzońca, Zeszyt FOR „Ile wolności gospodarczej” ,
http://www.for.org.pl/upload/File/zeszyty/Zeszyt_Ile_wolnosci_gospodarczej_Opala.pdf
[dostęp 04.04.13]
5. strona internetowa Ministerstwa Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej
http://nadzor.msp.gov.pl/palm/nad/177/Wykaz_spolek_z_udzialem_SP.html [dostęp 04.04.2013]
6. M.Gurtowski, R. Sojak „ Opracowanie koncepcji szacowania społecznych i ekonomicznych kosztów zachowań korupcyjnych” ,
<http://antykorrupcja.edu.pl/index.php?mnu=12&app=docs&action=get&iid=14856>, [dostęp 04.04.13]
7. Wiktor Wojciechowski, Raport FOR, „Prywatyzacja: wciąż niewykorzystane szanse”
8. Mapa korupcji Stan przestępczości korupcyjnej w Polsce w 2011, Centralne Biuro Antykorupcyjne
http://www.cba.gov.pl/ftp/mp3/Mapa_Korupcji.pdf [dostęp 04.04.2013]
9. Eurostat Database
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [dostęp 04.04.13]
10. Forsal.pl, Długa lista zamkniętych zawodów - Polska jest liderem w UE
http://forsal.pl/artykuly/598879,dluga_lista_zamknietych_zawodow_polska_jest_liderem_w_ue.html# [dostęp 04.04.2013]
11. Onet.pl, Ile kosztują związkowcy PKP ?To grube miliony,
<http://wiadomosci.onet.pl/kraj/ile-kosztuja-zwiazkowcy-pkp-to-grube-miliony,1,5315476,wiadomosc.html> [dostęp 04.04.13]
12. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej , Art. 20 – 22,
<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> [dostęp 04.04.2013]